

P R
O S T
O R

Jan Tesař

Mnichovský komplex

Jeho příčiny a důsledky

Údajný problém „kapitulovat“, nebo „bojovat“, který byl nejprve v publicistice a propagandě, ale potom vesměs, v debatách, beletrii či filmech i v pojednáních filozofických, spojován s generální stávkou, mobilizací, odhodlanými vojáky v pevnostech atd. – ten prostě vůbec není autentickým historickým problémem. Jistěže ho tak cítili vojáci. Ale ti byli, a to právě pro svou tupou víru nedůstojnou svobodných občanů, pouhými stážísty absurdní tragikomedie. Proč to bylo možné – to je další skutečný problém, jímž zabýváte se bylo by tím naléhavější, že i toto je rys, který se opakuje. Chci říci nikoli jen to, že se opakuje cynická hra vlády s nadšením národa: je ještě daleko naléhavější vidět vlastnosti toho národa, které to umožnily a které jsou tak vkořeněné, že ani otřesná zkušenost mnichovská nebyla přijata, nebyla zpracována – nevytvořila protílátky a nezburcovala odpor.

**P R
O S T
O R**

**P R
O S T
O R**

Jan Tesař

P R
O S T
O R

Jan Tesař

Mnichovský komplex

Jeho příčiny a důsledky

PRAHA | 2022

Třetí vydání

© Anna Koutná 2022

© PROSTOR 2022

ISBN 978-80-7260-540-8

paní Anně Blažíčkové

Obsah

Mnichovský komplex čili Příspěvek k etologii Čechů	11
„Zvoní, zvoní zradý zvon...“	14
Jak byla svržena vláda zradý	20
Jak Sověti zklamali prezidenta	25
Velká stavba	34
Chceme zbraně, dali jsme si na ně	46
„Specifická cesta“ obrany ČSR	53
Psychologická válka	66
„Držet se Francie za šos!“	73
ČSR usmířuje Hitlera	82
Benešův plán pro každý případ	86
Mýtus jako zbraň psychologické války	95
Kdo koho zradil?	101
Panoráma	107
Divadlo	114
Filozofie	119
 Patnáctý březen v českých dějinách	 129
 Vlastenci a bojovníci	 141
Prezident „Zachránce“	143
Svornost, svornost, český sbor	151
Průvod kolem hrobů	161
Klid a práci	170
Železná garda a „realisté“	179
Realisté a „nezodpovědní“	188
Svár a soulad iluzí	197
Svědění národa	207
Svědění národa (nepublikovaná verze)	216
Bojovníci	226
 Emanuel Moravec aneb logika realismu	 235
 O autorovi	 254
Jmenný rejstřík	257
Ediční poznámka	261

Mnichovský komplex čili Příspěvek k etologii Čechů*

* Tuto práci, určenou původně přátelům, Jan Tesař napsal počátkem roku 1989 (pozn. red.).

Úvahy o tzv. mnichovské zradě a o tom „zda jsme se tenkrát měli bránit“ (tomto, jak uvidíme, *pseudoproblému*) patří k nejoblíbenějším námětům. Co víc: jsou bezmála jedním z identifikačních znaků češství. Něco podobného jako britské trauma z královraždy 1649 nebo tajený francouzský komplex vynálezců teroru 1793. Úplná iracionalita českého traumatu přitom pravděpodobně ani nemůže být pozorována zevnitř; není náhodou, že vyniká z práce dvou autorů sude-toněmeckých, F. P. Habela a H. Kistlera, kteří píší o vítězství dynamického českého národního hnutí za první světové války a o jeho triumfu dosaženém za cenu minimálních obětí ve válce druhé – na pozadí dvojnásobné a definitivní tragédie Sudetoněmců jako přirozených protivníků Čechů

v boji o české země.¹ Shrnul bych takto: Češi za první světové války projevili jedinečné mistrovství ve strategii dle Mistra Suna – držením měst na sibiřské magistrále dobyli měst Chebu, Komárna a Těšína; za druhé světové války brilantně aplikovali strategii, na níž stálo impérium britské – nehledě na porážky v bitvách vyhrávat války, pokud možno silami jiných (přičemž k tomu využili právě Britů, jejichž premiér si naivně myslel, že se české manipulaci, válce za české zájmy, ubránil); ale tyto „lachende Bestien“ (jak Čechům říkali Sudetoněmci) mají trauma právě z tohoto svého svrchovaného strategického mistrovství! Toto přece o něčem svědčí! – Takto zformulovaný problém potom opravdu stojí za pozornost, dá nahlédnout, kdo jsou to Češi. Bohužel, takto nebývá rozebírán v českých debatách.

„Zvoní, zvoní zrady zvon...“

Po padesát let obehřávaný verš národního básníka dobře vystihuje český mnichovský mýtus, o němž tvrdím, že se stal hlavním duchovním nástrojem k satelizaci a sovětizaci Československa a že je zdůvodněním legitimacy prosovětského režimu dodnes. Účinnost tohoto nástroje je dána celonárodním rozšířením mýtu a ještě více tím, že mýtus tkví svými kořeny hluboko v povaze české kultury, navazuje na ně.

Komunistům od počátku sloužily všechny základní složky mýtu: zklamání z tzv. zrady Západu jako argument, že se ČSR musí ve své zahraniční politice „orientovat na Východ“; mento zhroutení československého státu interpretované jako

1/ Fritz Peter Habel, Helmut Kistler, *Němci a Češi 1848–1948* (edice v českém jazyce), Mnichov 1987, zejména str. 116, 81, 126 ad.

tzv. zrada české buržoazie; nezbytný motiv spasení v podobě „lidu, jenž chtěl bojovat“ – samozřejmě pod vedením KSČ. Všechny tyto problémy veřejnost oslovovaly. Komunistická propaganda prokázala při práci s národním mýtem cílevědomost, zručnost i pružnost. Mýtus neztratil po padesát let svou přitažlivost a manipulační sílu také proto, že komunisté nabídli postupně řadu variací uvnitř základního sloganu. Např. ve svém zpracování mýtu nejprve asi deset let ponechávali otevřenou otázku, zda zvonem houpal také prezident Beneš (využívali chytře jeho traumatu a strachu), poté ho dalších zhruba patnáct let mezi zrádce zahrnovali (v době, kdy chtěli ukázat, že jim nestačí ČSR prosovětská, že musí být bolševická), a pak si znovu získali důvěru lidí tolerováním nebo inspirováním teze, že dr. Beneš byl obětí, nikoli pachatelem. Po celou tuto dobu byl ustavičně a z různých stran atakován „zrádný Západ“ a veleben Sovětský svaz jako zachránce. Ani do budoucna nejsou možnosti vyčerpány, motiv je velmi příhodný pro přestavbu; můžeme se nadít např. příběhu o šajtanu Stalinovi, jenž vyvraždil sovětské generály nadšené pro Československo a podněcující francouzské, potažmo britské kolegy k jeho obraně. Uvidíme.

Produkce českých emigrantů je dokladem všennárodního rozšíření mýtu. Jeho základní struktura je v emigrantském podání tatáž. Verzí je více, ale nejsou pestřejší, naopak je tu ve srovnání s komunistickou zručností a pružností patrná strnulost, nebudu-li už mluvit o tom, že komunisté neustále obohacují mýtus novými historickými fakty. Pouze role mytických sil jsou poněkud odlišně rozděleny: Západ sice zradil, ale jen neporozuměním (nedoceníl nás!), kdežto opravdovou zradu spáchal SSSR, nechtěl nás bránit. Takže SSSR je v režimním podání v přirozeném postavení protektora, bez něhož nemohl náš stát existovat, a motivem „zrady zvonu“, protektora, který zradil, se jen černě podtrhuje jeho naprostá nezbytnost pro náš stát; v podání emigranta samozřejmě „zradil“ SSSR, čímž se opět jen zdůrazní totéž, nezbytnost

protektora. „Zradu buržoazie“, příp. Benešovu z komunistických verzí mýtu nahrazuje v emigrantském podání zrada – Benešova (však nás zradil taky v únoru 1948!). A lid dychtivý boje a oklamáný, jelikož neposlechl KSČ, je nahrazen lidem dychtivým boje a oklamáným, jelikož nesvrhl zlého Beneše.

Mnichov jako memento bývá čas od času citován i mimo kotlinu českého myšlení a znamená pak zpravidla banální připomínku, že ustupovat agresorovi se nevyplácí. Sovětům slouží „Mnichov“ k ospravedlnění jejich paktu s Hitlerem a jejich mýtus je vlastně dost blízký českému, navazuje na komplex svaté Rusi, jíž tolikrát zhrdl nevděčný spojenec. Francouzské trauma existuje, ale je za ním především rok 1940; nikdo si nesmí myslet, že může existovat francouzský pocit viny; něčeho takového jsou schopni snad jedině Němci. Kdežto Britové zpravidla vždy znovu věčně připomínají, že poměr sil jim v září 1938 prostě nedovolil začít konflikt s Německem bez velkého rizika nebo jistoty porážky – pro národ válečníků, který vybudoval světové impérium, je ústup spojený s těžkými ztrátami samozřejmostí, zejména když zaplatil satelit.²

Pokud se týká těchto obecných souvislostí, právě poslední léta přinesla četné podněty, které nabádají skoncovat s komunistickým zjednodušením o spiknutí světové reakce proti SSSR, jehož obětí se stala ČSR. Tak například se ukazuje, že k rozvratu francouzského vojenského průmyslu, válečného rozpočtu a obranné schopnosti Francie významně napomohla vláda lidové fronty a její sociální opatření; a kapitulantský duch Francie v době španělské války a před Mnichovem je, jak ukázal výzkum, také pacifistického, tj. výrazně *levicového* původu.³ Toto správné obecné zařazení mýtu musím bohužel ponechat stranou, mým tématem je mýtus v národní české podobě.

2/ K loňskému výročí v tom duchu znovu sir Douglas-Home; viz o tom polská *Kultura*, Paříž 1988, č. 494, str. 126.

3/ K tomu naposled Christian Jelen, *Hitler ou Staline. Le prix de la paix*, Flammarion, Paříž 1988.

Předchozí jubilejní rok přinesl několik výborných ukázek pro mou demonstraci. První z nich je francouzská a byla hned použita také gorbačovským *Ogoňkem* a poté pražským režimním *Kmenem*.⁴ Francouzský vojenský archivář plk. Pierre Le Goyet napsal práci o poměru vojenských sil mezi francouzsko-československo-britskou koalicí s možnou podporou SSSR na straně jedné a Německem s možnou podporou Itálie na straně druhé. Základní Le Goyetova myšlenka: mnichovské rozhodnutí bylo osudnou chybou francouzské politiky a vedlo k těžkému oslabení Francie v poměru vojenských sil, což se přímo a výrazně projevilo za francouzského tažení 1940 (československé tanky atd.); příčinou tohoto rozhodnutí byl těžký omyl francouzského vojenského zpravodajství, které na jedné straně podcenilo možnosti ČSR, na druhé straně se dalo oklamat Hitlerovým blufováním a přeceni- lo např. sílu německého letectva více než dvakrát; „mít víc odvahy říci Hitlerovi Ne!, dost možná, že by nejen nedošlo k válce, ale že by se zhroutil i hitlerovský režim!“. Argumentace plk. Le Goyeta se odvolává na premiéra Daladiera, tj. na mnohá osobní setkání s ním nad tajnými archiváliemi z let 1938–1940 v r. 1963: „Spolkl jsem hada,“ říkal Daladier, rozuměj Chamberlainova. Zřejmě ex post po pětadvaceti letech litoval, a zdá se, že nejen oslabení vojenské síly Francie, ale i obecněji, ztráty věrného spojence. Zadostiučinění E. Benešovi, škoda, že se ho nedožil.⁵

4/ *Kmen*, týdeník Svazu českých spisovatelů, Praha, r. I. (1988), č. 24, 25, 26.

5/ Možná, že jde o tendenci módy, literární nebo politické. Například *Le Monde* otiskl k výročí článek J. Nobecourta (25.–26. 9. 1988), kde se, vedle četných nehorázností po francouzsku, setkáme opět s plukovníkem Le Goyetem a Daladierem pozdě litujícím; píše se též o Daladierových papírech v příslušném ústavu, jeho obsáhlé studii o Mnichově a o významné vědecké práci Elisabeth de Réau na základě tohoto materiálu. Je-li to snad symptom nějakých širších tendencí, učiníme to nejhroší, budeme-li je považovat za projev pocitu viny. To je **německý** pocit a vyrůstá z **německé** tradice, ve Francii je něco takového vyloučeno: *omyl* Daladierův poškodil *Francii!*

Pochopitelně, že toho využili čeští komunisté. Přetiskli rozhovor a doplnili vlastním komentářem, v němž „náš přední historik R. Kvaček“ konstatuje především fakt, že názory Le Goyeta v podstatě odpovídají stanoviskům „naší historiografie“. Dále velmi správně připisuje otazníky tam, kde se Le Goyet viditelně dal unést zápletem (omlouvání Daladiera; názor, že by ke zlomení Hitlera možná byla postačila i pouhá hospodářská blokáda). A poté provádí nepozorovaný, elegantní podvod v zájmu gorbačovštiny: posunuje totiž Le Goyetovu ideální představu, francouzsko-československo-britskou koalici s **možnou** nebo pravděpodobnou podporou sovětskou do podoby velké koalice SSSR-ČSR-Francie-Británie. Tradiční použití komunistického sloganu (náš stát doplatil na zradu Západu) je tu jasné, jeho zcela aktuální variace („velký dům“) také. Škoda, že Kvaček slouží lži, je to opravdu dobrý historik: např. on mezi prvními také ukázal, že „velká koalice“ v r. 1938 je iluzí již proto, že až do poloviny roku 1940 nebylo Německo natolik vážným nepřítelem ani pro Británii, ani pro Sověty, aby učinilo tuto koalici všeobecně žádoucí.

Druhou ukázkou cituji s ošklivostí a omluvou Kvačkovi za juxtapozici: je pod tím podpis Ivana Pfaffa. Ale *Die Zeit* je špičkový žurnál a otiskl ten smrad k výročí.⁶ Nad mapou „Strategische Lage der Tschechoslowakei am 30. 9. 1938“ (Quelle: Pfaff) žasneme nad drtivými údery našich statečných vojsk na Drážďany a Linec a zíráme, jak se v kotli obklíčení u Vídne zmítá nejmíň jedna z nastupujících německých divizí. (Hle, ukázka motivu „zrádného Západu“ v emigrantské verzi: jsme mocní – a oni nás nedoceňují!) Udivený čtenář snadno přehlédne malý nedostatek, že se kalkuluje s těžkými opevněními, jejichž stavba měla dle plánu *začít* po roce 1946. Závěr je ovšem jasný: „Nejpozději po čtyřech měsících války by se Německá říše zhroutila anebo by musela přerušit

6/ *Die Zeit*, Hamburk, č. 38 z 16. září 1988.

operace proti ČSR.“ Jedná se samozřejmě o válku proti osamocenému ČSR, to je smysl celé exhibice; Pfaff sděluje, že připravuje knihu, kde dokáže, že SSSR Československo zradil.

Českému mnichovskému traumatu byla věnována také Tigridova stáť ve *Svědectví* č. 85, která je kapitolou téhož roku vydané knihy o národním osudu.⁷ Tou je nutno zabývat se vážně. Mnichov má dle Tigrida rozhodující místo v československých dějinách, neboť tehdy „... lid osvědčil ... větší morální, občanský a snad i politický cit pro to, co se dělo a co se má dělat, než ti, kteří si osobovali právo ho vést. ... Ve chvíli, kdy *státnímu* životu zvonil umíráček, *národní* život, občanská morálka byly na nebývalé výši, po roce 1938 už nikdy nedosažené... Co následovalo, byl rychlý úpadek právě těch mravních a občanských ctností, jimiž se tehdy lid vyznamenal.“ Příčina, resp. vina je tu označena výslovně: „Kapituloval prezident Beneš, tehdejší vláda, která mu kapitulaci schválila, možná i vojáci, kteří se tehdy ještě mohli vzbouřit, rozkaz k ústupu z hraničních opevnění neposlechnout, střilet.“ Zde tedy kořen zla, zlom: „Kapitulace jako nástroj politiky se nám totiž vrací v různých podobách...“ Koncepcie je tu tedy celistvá a uzavřená, logika jasná – mechanika též. Klasický výraz českého mnichovského mýtu, zde ve verzi emigrační.

Můj přístup je naprosto konkrétní. Nemíním vyvozovat ideje z idejí nebo vlivů, nýbrž zkoumám konkrétní historické okolnosti vzniku mýtu a jeho společenskou roli. Proto nejprve srovnám jednotlivé hlavní motivy mýtu s historickými fakty. Důrazně přitom připomínám, že kromě jednoho jediného údaje (v závěru) se budu opírat vesměs o *skutečnosti široce známé a dokumenty mnohokrát publikované*. Z hlediska profesionálního historika nepřináším vůbec nic nového. Ale právě ta skutečnost, že nejdůležitější historická fakta jsou všeobecně

7/ Pavel Tigrid, *Kapesní průvodce inteligentní ženy po vlastním osudu*, Sixty-Eight Publishers, Toronto 1988, 569 stran.

známá, aniž by to dokázalo otrást mýtem, stejně jako účast četných dobrých historiků na jeho rozvíjení, jsou ústředními argumenty pro můj výklad.

Jak byla svržena vláda zrady

Ve většině pojednání týkajících se mnichovské krize se zpravidla dočítáme, jak britský a francouzský vyslanec ve dvě v noci na 21. září 1938 předložili hlavě československého státu ultimátum svých vlád požadující vydání Sudet Německu, jak Hodžova vláda následujícího rána ultimátum přijala, kapitulovala, což vzbudilo obrovský odpor lidu, který vyvrcholil generální stávkou dne 22. září; že tím byla vláda nucena k demisi; podle vůle lidu že byl jmenován novým premiérem generál Syrový jako symbol vůle k boji a jeho vláda že pak dne 23. 9. vyhlásila všeobecnou mobilizaci.

Ano, tak zhruba to vskutku bylo. Až na to hlavní, to jest příčinnou souvislost.

Z protokolu o zasedání Hodžovy vlády v 6 hodin ráno 21. září (na něm se jednalo o anglo-francouzském ultimátu) nade vši pochybnost vyplývá, že vláda sama napřed svou demisi připravila. Navrhl ji sám Hodža již v zahajovacím projevu jako součást plánu, jak se vyrovnat se situací. Z podnětu samého prezidenta bylo již na téže schůzi rozhodnuto o nezbytné „kontinuitě“ vlád jakožto fundamentálním principu. Prakticky to pak znamenalo, že všichni političtí ministři údajně lidem svržené vlády se dále účastnili zasedání nové úřednické vlády jakožto její „politické pozadí“. Jmenování úřednické vlády v čele se Syrovým rovněž navrhla odstupující Hodžova vláda, a zdůvodňovalo se to údajnou nemožností svolat parlament, a tedy ustavit vládu parlamentní. Ačkoli

to nedovedu dokázat, jsem si jist (na základě své dobré představy o československé takzvané parlamentní demokracii), že Syrový se nestal předsedou vlády z vůle rozhořčeného lidu jakožto jeho miláček, nýbrž že se stal miláčkem lidu a formálním předsedou domněle nekapitulantské vlády z vůle trénovaných šíbrů československé politiky. (Lid československý jest bohužel politicky primitivní natolik, že dokonce ani opakování manévru s podstrčením přihlouplého generála za symbol svobody neprohlédl! Naštěstí teď nikde žádného kandidáta nevidět.) Zcela trapná úloha Syrového v průběhu dalších jednání je nepochybná. Rozhodovali titíž, které prý generální stávka a demonstrace svrhly. Rozhodovali...

„Dvacítka“, delegáti vládních partají, zastupovala parlament, samozřejmě bez jakéhokoli ústavního oprávnění nebo pověření. Že existují stále orgány obou komor, snad ani nikomu nepřišlo na mysl; rozhodně nikdo nebral vážně nutnost rozhodnutí konzultovat s těmito ústavními činiteli. Nicméně se operovalo ústavností – když se to hodilo. Že je naprosto protiústavní přijetí ultimáta, to nevadilo. Tento problém rozřešil prezident Beneš při této příležitosti i teoreticky, byl přece uctíván jako „filozof demokracie“. Jeho teoretické řešení je bohužel málo známo, ač bylo prakticky okamžitě použito hned dvakrát: vláda, která spáchá neústavní čin, musí vzápětí odstoupit, čin samozřejmě zůstane v platnosti. Od toho právě jsou tu vlády, a ovšem prezident, který je vyměňuje. Pokud se týče členů těchto vlád, „každý může mít svůj názor, ale pozice prezidenta, předsedy vlády a ministra zahraničí nesmí být v této době ... zeslabována... Zejména nesmí být v této tragické době připuštěna žádná stranická licitace. To bych považoval za podryvání státní autority v momentě vpádu nepřítele na naše území“ – pravil prezident. A zvládl to: „O návrhu se nehlasovalo. V politickém kabinetě se za mé přítomnosti nehlasovalo nikdy,“ píše tehdejší ministr Ježek ve svých vzpomínkách. V protokolech také žádný záznam

o hlasování není. Toto je, zde řečeno mimochodem, ta slavná československá demokracie.

Tento sbor zbabělců držících se stínu moci nám velice připomíná československé vlády z pozdějších osmičkových krizí také svou urputnou snahou, aby nezůstal nikdo nepošpiněný. Také už tenkrát začíná tradice jednoho spravedlivého – tehdy jím byl ministr Petr Zenkl. Odmítal tu novou prezidentovu doktrínu, popíral prostě ústavní oprávnění vlády ke kapitulaci, kategoricky žádal svolání parlamentu a nakonec přestal do zasedání vlády chodit a podal demisi. (Prezident ji vládě oznámí teprv na dotaz!) A tu ti zbývající, toto státní vedení v nejtěžší chvíli státu, vyvíjejí ohromné úsilí, „aby snad někdo neopustil solidaritu a nesnažil se stavěti v této době proti ostatní vládě“. „Jest věci cti nás všech nésti plnou odpovědnost, aby nikdo netvrdil, že chtěl něco lepšího než bude dohodnuto,“ praví Hampl. (Výrazné a několikrát v dějinách se opakující shody nemohou být náhodné, a jestliže jsou specifické pro určitou zemi, jsou prostě exaktním faktem etologickým.)

Dr. Zenkl byl národní socialista a z tohoto hlediska je výjimka. Jinak můžeme konstatovat, že jak z hlediska prosté lidské důstojnosti, tak co do vážného a nikoli karikaturního vztahu k demokracii, čím více „nalevo“, tím více padoušství a naopak. Nejvíce podlosti vnášejí sociální demokraté, strana v této chvíli prezidentovi věrnější než jeho národní socialisté. „Nelze připustiti agitační řeči parlamentu“, praví (bývalý?) ministr Bechyně; a *proto* je proti jeho svolání. A předseda sociální demokracie Hampl „souhlasí s umírněným informováním veřejnosti“, ale „nutno naprosto usměrnit tisk a jiné projevy“.⁸ (Mluvíme o roce 1938, připomínám pro jistotu.)

8/ Kvůli srozumitelnosti: Co je autentická česká pravice? Je to národní demokracie (dědička Kramářova), resp. Národní sjednocení. Vedle komunistů ona jediná odmítá kapitulaci *jako strana*. Od března 1938 byli zástupci této dříve opoziční formace ve vládách a tam protestovali jak proti kapitulaci samé,

Vedle těchto velice důležitých starostí má však vláda jednu, která s mobilizací a obranou státu opravdu souvisí. Vskutku jedinou. Totiž jak podvést vojáky, jak jim pod nosem vydat nepříteli Cheb. (Jedná se samozřejmě o dobu *předtím*, nežli tito správcové samostatného státu dostali mnichovský rozsudek.) A to není maličkost, „vzhledem k těžkému nebezpečí vnitřnímu a vlivu na armádu“. Ale tu jednou promluví náš český Taciturnus,* hrdina a kvazipředseda této pseudovlády: „Vojáci mají rozkaz hájit linii pevností svými životy..., ale že by o menších změnách v předpolí pevností vojsko v pevnostech se nedozvědělo.“

Snad tyto autentické a nijak výjimečné citáty dostatečně vysvětlují, proč hovořím o otázce „zda jsme se měli bránit“ zásadně jako o pseudoproblému. Ukazují, že k upřímným a bolestivým celonárodním diskusím bychom vskutku měli jiné **skutečné** problémy – jako například proč se tak podivuhodně

tak i proti neústavnímu postupu. Z toho faktu zbyl v komunistickém dějepise L. Rašín (zahynuvší v koncentračním táboře), o němž se mluví jako o vlasteneckém jednotlivci – ačkoli jednal jménem strany. Poslanec Schwarz, který proti Mnichovu jménem téže strany protestoval na prvním pomnichovském zasedání parlamentu (vedle A. Zápotockého za KSČ), byl po celou válku v londýnské emigraci v opozici proti státnímu zřízení vytvořenému dr. Benešem, 1945 se vrátil domů a zahynul záhadně v čs. vězení, do kterého se ještě záhadněji dostal. Dávno před Únorem! – Naproti tomu strana agrární (k níž patřil Hodža), prohlašovaná za „pravici“ nejprve komunisty a pak jimi zblblými antikomunisty, byla spíš stavovským (agrárním!) blokem s širokým spektrem politických proudů; zúčastnila se všech vlád „pravého“ i „levého“ středu typických pro ČSR. Stavovský charakter agrární strany je charakteristický pro ČSR. V agrární straně bylo ve třicátých letech křídlo ne tak „pravicové“, jako proněmecké, a tomu v pozadí stály stavovské hmotné zájmy – obchod zemědělskými produkty. Proto vystupoval tento proud (Beran) proti Benešově profrancouzské, a tedy demokratické politice. Za zářijové krize se chytře drželi zpátky, přenechali nejšpinavější angažmá za přijetí kapitulace Bechyněmu (soc. dem. místopředsedovi vlády) a těžili z toho, že „oni přece dávno upozorňovali“. Proněmecká garnitura agrárníků vytvořila politické vedení pomnichovské republiky. V roce 1945 se KSČ zavděčila prezidentu Benešovi nesmlouvavým postojem proti obnovení agrární strany, a agrární voliči vyhráli komunistům volby roku 1946.

* Mlčenlivý; mj. přízvisko Viléma I. Oranžského, zakladatele nizozemské samostatnosti (pozn. red.).

opakuji určité charakteristické rysy vládnutí v Čechách, buď si moc v rukou kohokoli.

Údajný problém „kapitulovat“, nebo „bojovat“, který byl nejprve v publicistice a propagandě, ale potom vesměs, v debatách, beletrii či filmech i v pojednáních filozofických, spojován s generální stávkou, mobilizací, odhodlanými vojáky v pevnostech atd. – ten prostě vůbec není autentickým historickým problémem. Jistěže ho tak cítili vojáci. Ale ti byli, a to právě pro svou tupou víru nedůstojnou svobodných občanů, pouhými stážísty absurdní tragikomedie. Proč to bylo možné – to je další **skutečný** problém, jímž zabývat se bylo by tím naléhavější, že i toto je rys, který se opakuje. Chci říci nikoli jen to, že se opakuje cynická hra vlády s nadšením národa: je ještě daleko naléhavější vidět vlastnosti toho národa, které to umožnily a které jsou tak vkořeněné, že ani otřesná zkušenost mnichovská nebyla přijata, nebyla zpracována – nevytvořila protilátky a nezburcovala odpor, který by zabránil opakování téhož divadla v jiných kulisách o třicet let později.

Konstatujme však nevývratná fakta: Po nástupu Syrového vlády dne 22. září a po vyhlášení mobilizace s anglo-francouzským dovořením (či vlastně vyzváním) následujícího dne večer **nikdy nebyla odvolána** kapitulace vlády předchozí, tj. zásadní souhlas s vydáním území, kde je více než 50 % německých obyvatel. Vždyť právě proto přece vláda odstoupila, aby bylo možno ten protiústavní čin prosadit, k čemu by jinak byla demise?! Že tento základní fakt nebyl zaregistrován těmi, kdož si oddechli, uvědoměle nastupovali, je to koneckonců vinou jen té vlády? Vinou její je ovšem „usměrnění tisku“, jemuž bylo prostě bez skrupulí zabráněno, jakoby z důvodu státního zájmu, aby podal **reálný** obraz situace. Vinou národa je hloupost a poddajnost vlastním šéfům, která způsobila, že si dal vnutit všeobecnou povinnost lhát. Syrového vláda s platností neústavního aktu své odstoupivší předchůdkyně po celou dobu své existence počítala – kromě několika prvních hodin po

vyhlášení mobilizace, snad! Dohadovala se, co znamená těch 50 % (měreno dle jakých obvodů, dle kterého sčítání lidu), kdy má být území vydáno, komu konkrétně, co se dá zachránit... A Mnichov byl pro ni otřesem hlavně proto, že se s ní vůbec nebavili a že nezachránila nic. Ostatní měli však přece k otřesu důvody mnohem dřív! A tu oni nastupují do té obrovské absurdní komedie, závěrečného cvičení, jímž branná moc vlastním slavnostním pohřbem dokazuje, že by nebyla existovala nadarmo, **kdyby** ..., a pacifisté přijíždějí ze zahraničí, aby se zúčastnili pohřbu té mrtvé, řekli jí své sorry, a pak na to po desetiletí vzpomínají jako na významný akt svého života, a básníci nadšeně nastupují do zbraně, všichni jsou odhodlaní, a **všechno je pseudo**, a snad se ani vědomě nepodvádějí, ze začátku; prostě tu skutečnost, třebaže je zřejmá, nemohou vnímat, poněvadž je příliš krutá. A **proto** s nimi může být sehrán ten sprostý podvod! Ale oni to tak ani dodatečně necítí, oni se za to ani nerdí, naopak, vezmou si to za symbol, básní o tom pateticky, mein Gott! Toto jsou Češi.

Jak Sověti zklamali prezidenta

Takzvaná sovětská pomoc je dalším výrazným motivem českého mnichovského mýtu a dalším pseudoproblémem, nejen proto, že odkazuje k onomu **co by bylo kdyby**, nýbrž že přehlíží, zcela pomíjí, co evidentně skutečně bylo a co stejně evidentně nebylo.

Především, bez ohledu na jakákoli tajemství archivů, existuje skutečnost, kterou vidí každý: určitá kontinuita sovětské politiky, z níž je patrný sovětský státní zájem, a ten je možno podle toho určit. V každém případě ex post, ale dobrými pozorovateli již v době samé.

Základním a trvalým cílem sovětské politiky přinejmenším do Stalinovy smrti byla *destabilizace* zahraničního světa: v ní viděli sovětští vůdcové (nemluvím o Kominterně ani ideologii) nejlepší prevenci proti jakékoli cizí intervenci, již se obávali, a zároveň cestu k izolaci obětí vlastního výboje. Oběti byly vybírány podle příležitostí, ale ty se dávno pečlivě připravovaly a zásadně zůstávalo vždy otevřeno mnoho různých cest, aby si SSSR zachoval co největší volnost manévru. V zájmu destabilizace byly užívány komunistické strany, ale podle potřeby se angažoval různými způsoby i Sovětský svaz přímo, jako např. ve Španělsku a v Číně. Na expanzi byla dokonce oficiálně vybudována doktrína Rudé armády – „v hranicích celého Starého světa,“ napsal Frunze.

Komplikovanost mezistátních vztahů v naší části Evropy v dané chvíli byla pro SSSR velmi výhodná. Nabízela řadu nejrůznějších variant pro jeho angažmá, a každá varianta měla nějakou přednost, kromě jediné – neúčasti nebo neutrality. Vždy bylo snadné izolovat vyvolenou oběť a kandidátů byla řada. Např. konkrétně v československé krizi to byly vedle ČSR Polsko, Rumunsko a Litva. ČSR nebyla přímým sousedem; to bylo samozřejmě pro ni výhodou a předpokladem spojení. Sovětskému svazu dávalo spojení s ČSR proti Německu příležitost k izolování a případnému obsazení podle okolností Rumunska, Polska nebo Litvy, přičemž jeho zeměpisná izolace od německo-československého válčiště snižovala rizika střetnutí s Německem. Toto jsou důvody, proč SSSR jednal právě tak, jak o tom svědčí dokumenty, jak to připomíná komunistická propaganda a jak to Sovětskému svazu upírají zaslepení čeští emigranti: velmi se vkládal do československé krize.

Všeobecně známy jsou následující skutečnosti:

- Sovětští představitelé vždy jednoznačně prohlašovali, že „SSSR samozřejmě vykoná svou spojeneckou povinnost“. Tak to formuloval již 15. 3. 1938 před americkými novináři